

РЕЦЕНЗИЯ НА МОНОГРАФИЮ

Рецензия на монографию **“МИКРОБЫ В БИОГЕОХИМИЧЕСКИХ ПРОЦЕССАХ, ЭВОЛЮЦИИ БИОСФЕРЫ И СОСУЩЕСТВОВАНИИ ЧЕЛОВЕЧЕСТВА”** /Авторы монографии: д.м.н., профессор, заслуженный деятель науки и техники Украины, академик НАН и НАМН Украины, заведующий кафедрой микробиологии, вирусологии и иммунологии Национального медицинского университета им. А.А. Богомольца Широбоков Владимир Павлович, д.б.н., профессор, Генеральный директор НПКи “О.Д. Пролисок” Янковский Дмитрий Станиславович и к.тех.н., директор Научного центра НПКи “О.Д. Пролисок” Дымент Галина Семеновна. — Киев, 2014.

Монография состоит из двух частей: “Микробы и глины в эволюции биосферы” и “Микробы и человек”, изложена на 464 с., включает 526 литературных ссылок, 269 цветных рисунков, 20 таблиц. (рецензенты: д.б.н., профессор, академик НАН Украины, директор Института микробиологии и вирусологии им. Д.К. Заболотного НАН Украины Подгорский В.С. и д.х.н., профессор, академик НАН Украины директор Института сорбции и проблем эндокринологии НАН Украины Стрелко В.В.).

Мир микробов, продолжающий удивлять своим многообразием структурных, природообразующих, метаболических, генетических и других функций для любых проявлений жизни на Земле, в том числе человека, в последние годы инициировал бурное развитие биологии и медицины.

В первой части монографии авторы, основываясь на данных современных исследователей и своих собственных раскрывают идеи о сопряженности биологической и геохимической истории развития биосферы Земли, заложенные работами крупнейших естествоиспытателей XIX–XX столетий С.Н. Виноградского, В.И. Вернадского, Дж. Бернала, А.И. Опарина, Дж. Холдейна и др.

Рассмотрены различные теории о возникновении жизни на Земле, проведен филогенетический анализ связей между тремя доменами жизни (бактерии, археи, эукариоты). Особое внимание авторов направлено на изучение межклеточных коммуникативных связей у микроорганизмов, их колониальной и биопленочной организации, симбиоза.

Во второй части книги авторы развивают и продолжают теорию И.И. Мечникова, представляя организм человека в биологической сущности устойчивым симбиозом двух автономных систем: макроорганизма (собственно тела человека) и совокупности микробных биоценозов (микробиома). Эти системы адаптировались к существованию в процессе филогенеза в относительно открытых органах (биотопах) человека на основе взаимовыгодных отношений, формируя микробную экологическую структуру.

Микробная экосистема человека, с одной стороны, выделяется среди других систем жизнеобеспечивающей активностью, но, с другой стороны, отличается высокой уязвимостью, являясь специфическим биологическим индикатором любых неблагоприятных воздействий на организм. Угнетение одной из составляющих микробной экосистемы может привести к ее разбалансированности, вызывая дисбиотические нарушения.

Отдельная глава посвящена заболеваниям и патологическим состояниям, ассоциированным с нарушениями микробной экосистемы, и оздоровительным препаратам на основе глинистых минералов и пробиотических бактерий.

Материалы собственных научных исследований, основанные на изучении влияния бентонитовых глин и глинистых минералов на вирусы, бактерии, простейшие, нормальную микрофлору кишечника, особенно интересны для медицинских работников. Эти исследования являются новым направлением в создании минеральных (микробно-минеральных) препаратов, эффективных в лечении кишечных дисбактериозов и других инфекционных кишечных патологий, а также в культивировании микроорганизмов.

В заключении авторы подчеркивают, что тесная связь между развитием микробного мира биосферы и геохимическими преобразованиями глинистых минералов литосферы и гидросферы

ры сформирована еволюційно і, безспорно, продовжує грати величезну роль в глобальних біогеохімічних процесах, протікаючих на нашій планеті. Взаємодія мікроорганізмів з глинистими мінералами являється одним із найважливіших питань мегабіології, оскільки масштабна роль мікробіоти, домінуючої в біосфері, в постійному формуванні і перетворенні вездесущих глин, займаючих до 11% літосфери, являється неперечним фактом.

Монографія викладена на високому науково-методическому рівні і безумовно буде корисною і цікавою читачам, спеціалізуючись в області біології, мікробіології, медицини і іншим спеціалістам, цікавлячись питаннями походження життя і еволюції біосфери. Бажаємо авторам подальших успіхів в їх плідній роботі.

Д.м.н. професор, заслужений діяч науки і техніки України, зав. лабораторією кишечних інфекцій і паразитозів ГУ "Інституту епідеміології і інфекційних захворювань НАМН України"

А.М. Зарицький

Рецензія на монографію **"БІОПЛІНКИ ГОСПІТАЛЬНИХ ЕКОСИСТЕМ"** / Під редакцією А.В. Мокієнко, В.А. Пушкіної, А.І. Гоженко. — Одеса: ТОВ ВНП "Інтерсервіс", 2014. — 578 с.

На більш ніж 500 сторінок книги приводяться літературні дані і матеріали власних досліджень по проблемі внутрібольничних інфекцій, біоплінкам, лікувальним перспективам застосування бактеріофагів і особливою значимістю водопостачання стаціонарів, як фактора поширення внутрібольничних інфекцій. По своїй структурі монографія являється тематическим збірником оглядових і оригінальних досліджень і тому представляє заслужений інтерес для науковців і практичних працівників в області мікробіології, епідеміології і клініки захворювань, обумовлених умовно-патогенними мікроорганізмами. Монографія містить обширний фактичний матеріал, що відображає сучасні уявлення по всіх чотирьох затронутих областях медического знання. Цінність монографії в тому, що крім інформації, вона породжує критическу думку, яка завжди супроводжує науку і необхідна їй на кожному етапі її розвитку вперед. Тому, незважаючи на техніческі, стилістическі, іноді — гносеологіческі помилкості, складові, редакторські і автори монографії заслуговують високої оцінки їх внеску в розвиток науки, в тому числі вітчизняної.

Перший розділ, присвячений внутрібольничним інфекціям, демонструє сумірно закономірність — частота гнійних ускладнень при хірургіческіх втручаннях в передвоєнні роки становила 16%, в час другої світової війни і до 1952 року вона вчетверо менше — 4,1%, а в 2000 році вона вп'ятеро більше — 20%. Авторів приводять численні дані по цим і іншим формам внутрібольничних інфекцій, узгодженим і супереческим цій картині, по різних країнах і датах. Але факт залишається фактом — якщо б не було зростання госпітальних інфекцій, об'єм монографії був би на 75 сторінок менше. Матеріали цих 75 сторінок змушують задуматися — чи є щось найважливіше в світовій медическій думці, яку не беруть до уваги?

Сутність цієї світової думки відображає схема "Модель взаємодії ключових елементів, що визначають розвиток ВБІ" (внутрібольничні інфекції). Модель представлена трикутником, вершинами якого позначені: 1) господар, 2) мікроорганізм і 3) оточуюче середовище, лікувальні і діагностическі процедури, больничне середовище.

Але середовище — це численні неконтрольовані, обумовлені людським фактором шляхи і фактори передачі мікроорганізмів. Це всі знають. Але всі розуміють це так, що людина в стаціонарі, як і в житті, оточена хаотичною середовищем, нафаршированою умовно-патогенними мікроорганізмами, знищити яких неможливо, а іноді навіть шкідливо. На справу справді хаосу немає,